

De geschiedenis van Alphen 1/2

Beschrijving

Alphen dankt waarschijnlijk haar ontstaan en naam aan het Romeinse castellum *Albanianae*. *Albanianae* betekent â??nederzetting aan het witte waterâ?• (en dat is de rivier *De Aar* die in *Oude Rijn* uitmondt). Op grond van de archeologische vondsten kan geconcludeerd worden dat al tijdens de regering van keizer *Claudius*¹ (regeer-periode 41 â?? 54 na Chr.) afdelingen van het Romeinse leger in Alphen waren gestationeerd. Maar het fort *Albaniana* moet zijn gesticht onder keizer *Caligula*², na zijn staatsvisite in het jaar 40/41.

Claudius (l) en Caligula (r)

Het castellum lag ongeveer aan de (huidige) *Castellumstraat*. De eerste huizen stonden hier al zo'n 2000 jaar geleden. Alphen lag aan de zuidoever van de Rijn wat toen de noordgrens van het Romeinse rijk was. Het was een zgn. *Castella*, ofwel een versterkte legerplaats.

Tijdens de Romeinse tijd ontwikkelden zich handel en nijverheid, waardoor *Alphen aan den Rijn* langzaam uitgroeide tot een belangrijk handelscentrum in de regio.

In 175, tijdens de opstand van de Chauken³, worden de forten verwoest, maar daarna in steen herbouwd. Uiteindelijk in 270 trekken de Romeinen zich terug uit hun castella langs de Rijn.

De eerste 1200 jaar

- 41
54 Een Romeins leger bouwt het Castellum *Nigrum Pullum* in Zwammerdam en *Albanianae* in Alphen.
- 175 Tijdens de opstand van de *Chauken* worden de forten opnieuw verwoest. Hierna worden ze in steen herbouwd.
- 270 De castella langs de Rijn worden door de Romeinen ontruimd.
- 450 Omstreeks deze tijd vindt de Grote Volksverhuizing plaats en komen deze gebieden onder Friese heerschappij.
- 690 *Willebrord*, komend vanuit Engeland, vaart de Rijn op en sticht in Utrecht een kerk.
- 719 Na de dood van de Friese vorst *Redbad* komt onze streek in handen van de Frankische vorsten. De bekendste Frankische koning wordt *Karel de Grote*.
- 720 *Willebrord* evangeliseert de Rijnstreek.
- 800 *Karel de Grote* door *Paus Leo III* tot keizer gekroond.
- 950 Er wordt een houten kapel gebouwd op de plaats van het Castellum. Deze wordt later verwoest door de Vikingen (Noormannen). Uit angst voor de invallen van de Vikingen vestigt de Bisschop van Utrecht zich tijdelijk te Deventer.
- 960 De naam *Alfna* duikt voor het eerst op in de geschiedenis. In een register van de *St. Maartenskerk* te Utrecht is sprake van 2 stukken land onder Alphen: *in Alfna due partes ville*.
- 1113 Het bestaan van enige kleine boerderijtjes wordt bevestigd. Verder wonen hier vissers en vogelaars.
- 1163 Een enorme stormvloed doet de monding van de Rijn verstoppert. Er ontstaat wateroverlast in onze streken door de grote hoeveelheid water die uit Utrecht komt en die niet meer via de Rijn naar de Noordzee kan. De Hollanders sluiten de Oude Rijn af met een dam in Zwammerdam. Holland blijft droog, want het water blijft nu in Utrecht. Maar nu krijgen ze daar *natte voeten* en roepen de hulp in van de Duitse keizer *Frederik Barbarossa*, van wie het bisdom Utrecht is.
- 1165 Door zijn tussenkomst moet de dam weer geopend worden. Massa's water komen nu uit Utrecht in de richting van Alphen. Door verzanding van de Oude Rijn kan het water niet meer weg naar de Noordzee. De uiteindelijke oplossing is het graven van de *Heimanswetering* op Hollands gebied, maar betaald door Utrecht. Het water komt nu bij Spaarnedam in het IJ en daarna in de Zuiderzee.

1200

Het gebied rond Alphen komt in bezit van de Hollandse graven. Daarvoor was dit in bezit van de bisschop van Utrecht. Van 1200 tot 1300 vinden hier grote verveningen plaats. Land wordt water. Tussen de Rijndijk en Aarlanderveen-dorp ontstaat een groot meer.

¹ *Tiberius Claudius Caesar Augustus Germanicus* of *Tiberius Claudius Nero Caesar Drusus* of *Claudius Caesar Augustus Germanicus* (10 – 54) was na *Augustus* de vierde keizer van het oude Rome van 41 tot zijn dood in 54.

Zijn voorganger was *Caligula*. Claudius was de oom van Caligula, en was zo’n vijftig jaar oud toen hij de opperste macht verwierf. Onder Claudius werd een begin gemaakt met de Romeinse verovering van *Britannia*. Hij werd opgevolgd door *Nero*.

Het leven van Claudius is het onderwerp van de romans *I, Claudius* en *Claudius the God* van *Robert Graves*; hoewel hier primair van een literaire behandeling sprake is en geen geschiedkundige, is de schrijver toch binnen historisch verantwoorde grenzen gebleven. De boeken zijn ook bewerkt tot een BBC-televisieserie met *Derek Jacobi* in de hoofdrol.

² *Gaius Caesar Augustus Germanicus* (12 – 41), postuum bekend als *Caligula*, was van 37 tot 41 keizer van Rome. Na een hoopvol begin van zijn regering, begon hij zich na een periode van persoonlijke tegenslag meer en meer te gedragen als autocratisch heerser, waarbij hij zijn bevoegdheden onder meer misbruikte om in hoogverraadprocessen talrijke senatoren naar willekeur ter dood te veroordelen en hun bezittingen te confisqueren. Een geslaagde moordaanslag van de pretoriaanse garde maakte een einde aan zijn schrikbewind.

³ De *Chauken* (Latijn: *Chauci*) waren een Germaanse stam in het Noord-Duitse gebied tussen de *Eems* en de *Elbe*. De Groot Chauken woonden tussen *Wezer* en *Elbe*, de Klein Chauken tussen *Eems* en *Wezer*.

Datum aangemaakt

2022/02/13